

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مدارس پیشرو و کارآمد

نویسنده:

موسی رضایی

۱۳۸۴

رضایی، موسی، ۱۳۴۲

مدارس پیشرو و کارآمد / نویسنده موسی رضایی.

تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۷۲، ۱۳۸۴.

۲۸۰ ص.؛ جدول - - - 7-141-451-964 ISBN

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب نامه: ص. ۲۷۹ - ۲۸۰.

۱. مدرسه ها - - مدیریت و سازماندهی. ۲. مدیران مدارس.

۳. مدرسه ها - - برنامه ریزی بهبود آموزش.

۴. مدیریت - - مشارکت کارکنان.

الف. سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان. ب. عنوان.

۳۷۱/۲

LB ۲۸۰۱/۶۴۴

۸۸۳-۳۶۵۹۸

کتابخانه ملی ایران

انتشارات انجمن اولیا و مربیان

شماره ی انتشار: ۱۷۲

مدارس پیشرو و کارآمد

مؤلف: موسی رضایی

ویراستار: محمد پوریان

حروفچینی: مؤسسه سعید

صفحه آرایی: محمود ملا حاجی آقایی

آماده سازی: گروه تحقیقات و تألیفات

امور چاپ و توزیع: اداره ای چاپ و توزیع

چاپ و صحافی: شرکت افست (سهامی عام)

چاپ اول: تابستان ۱۳۸۴ - ۲۰۰۰ جلد

شابک: ۷-۱۴۱-۴۵۱-۹۶۴

کلیه ی حقوق محفوظ است

تهران - خیابان انقلاب اسلامی، خیابان برادران شهید مظفر (صبای شمالی)

ساختمان شماره ی ۵ وزارت آموزش و پرورش - پلاک ۳۶

سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان تلفن ۹-۶۴۸۰۴۹۱ نمابر ۶۴۶۸۷۷۰

فروشگاه مرکزی: خیابان قدس - ابتدای خیابان طالقانی - تلفن ۸۹۵۸۱۹۰

E-mail: olia@Tehran.IRPost.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
------	-------

۸	مقدمه
---	-------

فصل اول:

اهداف، ویژگی‌ها و مدیریت

۱۲	چشم‌انداز جهانی آموزش و پرورش در قرن ۲۱
۱۳	چشم‌انداز آموزش و پرورش در ایران ۱۴۰۰
۱۳	اهداف مدارس پیشرو و کارآمد
۱۴	ویژگی‌های مدارس پیشرو و کارآمد
۱۸	ویژگی‌های مدیران کارآمد و اثربخش
۲۲	معیارها و ملاک‌های کارآمدی و اثربخشی مدیر
۲۴	مدیریت در مدارس پیشرو و کارآمد
۲۹	مدیریت آموزشی با رویکرد مدرسه محوری
۳۷	ویژگی‌های معلمان کارآمد

فصل دوم:

راهبردها و نوآوری‌ها در بعد نظام اداری و امور اجرایی مدارس پیشرو و کارآمد

۴۲	برنامه‌ی پیش‌بازاز مهر
۵۱	برنامه‌ی سالانه‌ی مدرسه
۵۴	راهبردهای مدرسه‌ی شاد و کلاس شاد

۶۶	راهبردهای جلب مشارکت اولیای دانش آموزان در امور آموزشگاه
۷۲	راهبردهای معرفی مدرسه به دانش آموزان، اولیا و مراجعان
	چگونگی ایجاد تسهیلات و امکانات رفاهی برای معلمان و دانش آموزان در مدرسه، و ارتقای
۷۵	رضایت شغلی معلمان
۸۰	راهبردهای گردشگری مدیران و معلمان مدارس
	راهبردهای آشنا کردن دانش آموزان و کارکنان مدرسه با اهداف و وظایف مدرسه، آیین نامه ها و
۸۲	دستورالعمل های آموزش و پرورش

فصل سوم:

راهبردها و نوآوری ها در بُعد آموزش مدارس پیشرو و کارآمد

	راهبردهای ایجاد و توسعه ی کتابخانه ی کلاسی و مدرسه ای، و تقویت کتابخوانی در
۸۶	دانش آموزان
۹۳	راهبردهای آموزش «تفکر خلاق» و روش های پرورش خلاقیت در دانش آموزان
۹۹	برنامه ی تشکیل گروه آموزشی مدرسه و گروه آموزشی کلاسی
۱۰۵	راهبردهای تشکیل گروه آموزشی در کلاس درس
۱۰۷	راهبردهای آموزش تفکر انتقادی در مدرسه و کلاس
۱۱۱	راهبردهای تشکیل پژوهشگاه مدرسه و کلاس با هدف پژوهش و تحقیق در دانش آموزان
۱۱۴	کاربرد روش های فعال و نوین در فرایند یاددهی و یادگیری
۱۳۷	راهبردهای تقویت و کارآمدی شورای معلمان
۱۴۴	راهبردهای آموزش از طریق تصویر
۱۴۵	راهبردهای تشکیل انجمن های علمی مدرسه
	راهبردهای بهسازی نظام ارزشیابی مدرسه بر اساس ارزشیابی نوین و رویکردهای جدید
۱۵۴	نظام آموزشی
۱۶۹	راهبردهای ایجاد انگیزه ی پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان
۱۷۶	راهبردهای جشنواره ی الگوهای برتر تدریس آموزشگاهی
۱۷۸	راهبردهای ایجاد مهارت تندخوانی در دانش آموزان
۱۸۱	برنامه ی ارتباط با فارغ التحصیلان مدرسه و بهره گیری از تجارب آنان
۱۸۲	راهبردهای چگونگی ایجاد کلاس درس یا کلاس محوری در مدرسه

۱۸۵	راهبردهای تجهیز مدرسه به فناوری آموزشی و استفاده‌ی بهینه از آن
۱۸۸	راهبردهای مدرسه‌ی الکترونیک

فصل چهارم:

راهبردها و نوآوری‌ها در بعد امور تربیتی در مدارس پیشرو و کارآمد

۱۹۴	راهبردهای تقویت اعتقادات مذهبی دانش‌آموزان و رشد اخلاقی آنان
۲۰۰	راهبردهای تشکیل جلسات بحث گروهی در مدرسه
۲۰۶	راهبردهای فعالیت‌های مکمل و فوق برنامه
۲۱۲	راهبردهای اوقات فراغت دانش‌آموزان
۲۱۶	راهبردهای تربیت سیاسی نوجوانان و جوانان
۲۲۰	راهبردهای برگزاری مسابقات فرهنگی، هنری، علمی و ورزشی در مدرسه
	راهبردهای چگونگی استفاده از خدمات راهنمایی و مشاوره در مدرسه و آشنا کردن
۲۲۳	دانش‌آموزان با رشته‌های تحصیلی و مشاغل گوناگون
۲۲۹	راهبردهای ارتقای بهداشت مدرسه و مشارکت دانش‌آموزان در امور بهداشتی
۲۳۶	راهبردهای مشارکت دانش‌آموزان در اداره‌ی امور مدرسه و تقویت توان مدیریتی آنان
۲۵۵	راهبردهای مدرسه‌ی سبز

فصل پنجم:

برنامه‌های پیش‌نهادی و توصیه‌های اجرایی برای مدارس پیشرو و کارآمد

۲۵۸	سایر راهبردها و برنامه‌های پیش‌نهادی
۲۶۳	توصیه‌های اجرایی در دنیای مدیریت
۲۷۶	سخن پایانی
۲۷۸	کتاب‌نامه

مقدمه

بی‌تردید آموزش و پرورش، عامل توسعه و کلید رشد و ترقی هر کشوری محسوب می‌شود. و جوامع پیش‌رفته، تنها از طریق تربیت نیروی انسانی خود توانسته‌اند، دشواری‌های عقب‌ماندگی را کنار بزنند و در جاده‌ی هموار توسعه که همان بهبود کیفیت زندگی است، گام بردارند. و هر ملتی به ازای سرمایه‌گذاری در این مهم، قادر است آینده‌ی بهتر و پربارتری را برای خویش ترسیم کند. بنابراین اهمیت آموزش و پرورش به این دلیل است که، نقش اساسی و مهمی در حفظ و بقای فرهنگ نسل قدیم و انتقال فرهنگ نسل قدیم به جدید و کمک به ارتقای فرهنگ و نوآوری دارد؛ چراکه از طریق آموزش و پرورش است که، به نیازهای اساسی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه، پاسخ داده می‌شود و از طرف دیگر در جهت رشد و شکوفایی استعدادها و تکامل انسان، گام برداشته می‌شود. آموزش و پرورش، ضمن این که بستر پرورش نواندیشی و نوآوری، و زمینه‌ساز و موجد تغییرها و تحول‌های شگرف این عصر است، خود از بازتاب تغییرها و نوآوری‌های صورت گرفته بی‌نصیب نمانده و از آن برای هرچه بالنده کردن خود، سود جسته است؛ لذا بر این اساس، پرورش انسان‌های اندیشه‌ورز و نوآور، رسالتی است که بر عهده‌ی نظام آموزش و پرورش کشور، گذاشته شده است.

نظام تعلیم و تربیت به عنوان یک نهاد و سیستم، از عوامل و عناصر انسانی، مالی، فضاها، آموزشی، تجهیزات و... تشکیل شده است. در این نظام، مدرسه به عنوان اصلی‌ترین پایگاه و کانون، باید مبدأ نواندیشی و نوآوری باشد. و در حقیقت شاه کلید تغییر و نوآوری در مدرسه‌ها، در دست مدیران آن‌هاست. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های عصر ما، نوشتن مستمر و مداوم است. راز بقا در این عصر، در نواندیشی و نوآوری نهفته است. حفظ وضع موجود، دیگر به هیچ وجه بهترین راهی نیست که پیش روی ما قرار دارد. عدم رضایت از وضع موجود و جست‌وجوی مداوم برای وضع بهتر، نواندیشی و منعطف بودن در مقابل تغییرات، از ویژگی‌های بایسته‌ی مدیران مدارس، به شمار می‌رود. مدرسه‌ی پویا، پیشرو و کارآمد به منزله‌ی قلب تغییرات و

کانون اصلاحات است که سلامت؛ امنیت؛ تشریک مساعی معلمان، مربیان و اولیا و دانش آموزان؛ شکوفایی استعدادها؛ و پیشرفت تحصیلی و تربیتی دانش آموزان، تحت سرپرستی مدیران شایسته، با بهره‌گیری از مدیریت کیفیت جامع و مشارکتی، فراهم می‌آید. امروز اگر بخواهیم در نظام آموزش و پرورش کشورمان مصداق و نمونه‌ای از مدارس پیشرو، کارآمد و موفق داشته و یا تعریف دقیق و درستی از جایگاه فناوری آموزشی، نظام ارزش‌یابی هدف‌مند، طراحی آموزشی و برنامه‌ریزی درسی و مشارکت دانش آموزان در اداره‌ی امور مدرسه و ده‌ها مقوله‌ی دیگر داشته باشیم، دچار مشکل خواهیم شد؛ چراکه موفقیت‌ها و کارکردها در همه‌ی زمینه‌ها، موجود نیست؛ بلکه موفقیت‌ها، موردی و در یک زمینه‌ی خاص است، نه این‌که به صورت جامع، نظام‌گرا و در برگیرنده‌ی تمام مؤلفه‌های پیشرفت و کارآمدی مدرسه باشد.

کتاب حاضر با عنایت به جایگاه و نقش ممتازی که مدیران مدارس در بهسازی، توسعه و اعتلای تعلیم و تربیت کشور دارند (لازمه‌ی این توسعه و پیشرفت: داشتن طرح‌ها، برنامه‌ها و نوآوری‌های کاربردی در زمینه‌های آموزشی، پرورشی و امور اجرایی مدرسه می‌باشد)، تدوین گردیده است؛ و لذا با توجه به تجربیات کاری و ارتباط نزدیک و مستمر با مدیران، انگیزه‌ای شد که نوشتار حاضر با ارائه‌ی ۳۸ طرح و راه‌برد اجرایی و عملی، و ۵۰ طرح و برنامه‌ی پیش‌نهادی برای استفاده و کاربست مدیران و معلمان عزیز، تألیف و گردآوری گردد. امید است مدیران تلاشگر و توانمند مدارس، با اجرای طرح‌ها و نوآوری در مدارس، بستر و زمینه‌ی رشد، توسعه و پیشرفت همه‌جانبه‌ی تحصیلی و تربیتی دانش آموزان عزیز را فراهم آورده و موجب اعتلا، عزت و سربلندی ایران اسلامی با دستان پرتوان جوانان شایسته، توانمند و غنی از لحاظ روحی و جسمی شوند و با تکیه بر دین مرقی و پیش‌تاز اسلام، بتوانند جامعه‌ای سالم، پیشرو و زنده، مطابق با معیارهای جهانی در عرصه‌های داخلی و خارجی، بپرورند.

در پایان با امید به مفید افتادن این اثر، از کلیه‌ی کسانی که به نوعی در پدید آمدن این مجموعه مرا یاری نموده‌اند، سپاس و تشکر دارم. و از صاحب‌نظران، اساتید و مؤلفان، انتظار ارائه‌ی پیشنهادات و انتقادات مفید و سازنده‌ی خویش در رفع اشکالات و اصلاح این اثر، دارم.

موسی رضایی

زمستان ۱۳۸۳